

Toliko za poskus. Če se moja znajdba vspeši, bi nam veliko zlahniga bombaža ta rastlina donesti utegnila; — če pa nič ni, naj pa tudi moja skerb in čast rakam žvižgat gré.

J. M.

Kako naj se obris za stavljenje nove hiše napravi.

Kader se je kdo bil namenil, novo hišo si sozidati, ter si je kraj odločil, na katerim jo hoče postaviti, naj si poprej načert ali obris (Entwurf) napravi, po katerim stanišče zidati želi.

Zategadel naj premisli pred, koliko izb, kamer, hlevov itd. mu je treba; po tem naj vzame polo beliga močniga papirja, ter naj s svinčnikom narisa — iz začetka le s prosto roko in le s črticami — načert ali obris prihodnje hiše, kakoršne potrebuje in jo napraviti misli.

Na tem načertu se zaznamijo le na debelo hišne zidovja, da se vidi, kako dolga in široka bode hiša, kje duri in okna, kje izbe in kuhinja itd. O tem narisu se tako dolgo prenoreja in popravlja, da postane načert hiše tak, kakoršniga gospodar želi *).

Pri tem delu se mora gledati:

1. Na lego hiše, to je, kam da naj bo obrnjena, proti jutru ali večeru, proti severju ali proti jugu. Želeti bi bilo, in zdravju bi jako koristilo, ako bi vsaka hiša tako stala, da bi juterno sonce jo obsijalo, naj bi ji pa tudi poldnevna obsončja ne pomanjkovalo!

Znotraj naj se pa izbe, u katerih se dela, sobe in spavnice na sončno stran napravijo; — nasproti shodi ali mostovži, stopnjice, kuhinja, čumnate (kamre), kleti, straniša naj se napravijo na severni, to je, na senčni strani (na osonju).

2. Kar velikost stanic zadene, naj se izbe, kjer se po dnevu dela, in sploh tiste staniša, kjer biva veliko ljudi vkup, na priliko šolske izbe, ne naredijo premajhne. Prebivališča in spavnice, ako hočejo zdrave biti, ne smejo manjši, ko 15 čevljev dolge, 12 čevljev široke in 9 čevljev visoke biti.

3. Kar scer obliko (Form) hiše dotika, je hiša četverovoglata skoraj vselej nar bolj prikladna; izbe u njej pa ne smejo biti štirjaške (kvadratne), temoč še enkrat tako dolge, kakor široke. Za poslopje sploh je pa oblika četverovoglina (kvadrata) u več ozirih hasnovita, posebno tudi zategadel, ker taka nar manj zidovja potrebuje.

4. Okna in duri. Dobí hiša le ene vrata na zunej, naj se tiste v sredi hišniga lica napravijo.

Kar okna in vrata znotrej vtiče, se mora na to gledati, da se u hiši, kolikor se izpeljati dá, stene pridobijo, kamor se postelje, mize, omare itd. postaviti ali nasloniti zamorejo; torej naj se ne naredí preveč okinj in vrat, scer je hiša tičnici podobna. Obilnost okinj je tudi uzrok, da po tacih staniših je večin prepil, in da protin in sijavica (Rheumatismus) prebivavcam vedno nagajata.

Okna in vrata naj se ne prevelike, ne premajhne naredé. Velikost okinj in vrat se sploh ravná deloma po velikosti staniš, deloma po tem, da se rečí, ktere so u staniših potrebne, lahko noter in vùn prinesó. Vsake vrata pa naj bodo nar manj 2½ čevlja široke, in 6½ čevljev visoke. Okna naj bodo razmerno napravljene, enake visokosti, in

tako velike, da notranji prostor dostojno bo razsvetljen, torej naj bodo saj 2 čevlja in 8 pavcov široke, pa dvakrat tako visoke.

Ako se preveč okinj naredí, škodje to tudi terpežnosti poslopja, uzroči več stroškov, in večidel ni lepo viditi memogredočim. Poleg hišnih voglov se ne smejo ne okna, ne vrata narediti, ker vogli potem oslabijo in pojemajo.

(Konec sledi.)

O slovenskem jeziku.

Za slovanske jezikoslovce in sploh za slovausko književnost neprecenljivo delo našega preslavnega dr. Miklošiča pod naslovom: „Vergleichende lautlehre der slavischen sprachen“, nam je te dni v roke prišlo.

V pretres te knjige se spuščati bi bilo nepotrebno, ker nam je pisatelj sam, kakor tudi dunajska akademija učenosti porok za izverstnost, ki je omenjenemu delu venec slave podala.

Ker pa v vvodu sloveče knjige najdemo marsiktero zlato zernice zastran slovenskega jezika, povzamemo iz njega nektere verstice. Gosp. pisatelj pravi, da po starem cerkvenem jeziku sledí zvukoslovje slovanskih jezikov in sicer staro- in novoslovenskega, bulgarskega, serbskega, rusinskega in ruškega, českega, poljskega, zgornjo- in spodnjolužiškega, ker je cerkveni jezik, akoravno ne izvirajo vsi slavenski jeziki iz njega, vendar le naj starši, in ker so v njem pravila za vse slavenske jezike. Imenuje pa gosp. pisatelj ti jezik po narodu, ki ga je govoril, slovenski, in da se ne zmeša z današnjim slovenskim, mu pravi staroslovenski. Napaka je — pravi dalje — ga imenovati staroslovanskega, ker to zmoto podpera, kakor da bi bil ti jezik oče vsih slovanskih jezikov. Novoslovenski jezik, omeni pisatelj, je bil nekđaj veliko bolj razširjen, kakor je sedaj, in ima v tako imenovanih freisinških ostanjkih neprecenljiv spominek visoke starosti, in ne obseže le jezik današnjih Slovencev, ampak tudi jezik prebivavcev Varazdinske, Zagrebške in Kriške županije, kjer je pa po razširjenju serbskega jezika posebno v mestih mnogo svojega značaja zgubil. Vendar je jezik v imenovanih županijah še bližjeji slovenskemu kakor serbskemu; zavolj tega menda ni napčno, „ako tako imenovani horvaški jezik, kterega Habelič v 17. stoletju še slovenskega imenuje, in ravno tako brez dvombe slovenski jezik, kterega prebivavci Zaladske županije govore, v preiskovanju s slovenskim zvežem“.

Slovanski popotnik.

Spisuje Fr. Cegnar.

* Važni slovár, ki zapopade pravoslovske in politične besede z obilim številom družih besed, in se na Dunaji tiska pod naslovom „Juridisch-politische Terminologie“ je v horvaško-serbskem (z latinico in cirilico) in slovenskem jeziku do pismenke V (v 33 polah) že gotov; zna biti, da bo ob novem letu že vés dodelan. Ministerstvo daje to terminologio v vsih slovanskih jezicih natiskovati, ki so jo postavili zvedeni jezikoslovci vsih slovanskih narečij. Nemški besedi je namreč pridjana slovanska, tako, da je slovár nemško-slovanski. Velike hvale vredna misel je bila, da je horvaški, serbski in slovenski slovár edina knjiga, koristna tedaj na več strani. Da bi bilo slavno delo kmalo gotovo!

* Med dosihmal izdanimi knjigami marljivega slovenskega društva sv. Mohora bo menda tretja, to je, „šola vesela lepega petja“ potrebam sedanjega

*) Ako gospodar, ki hoče hišo staviti, ob načertanju obrisa ima per rokah prijatla, ki nekoliko risati zna, se vé da obris bode lepši in bolj popolnoma. Pis.

časa nar bolj vstregla, ker po novi osnovi ljudskih šol se ima šolska mladina tudi v petju vaditi. Omenjena knjiga zapopade venec 51 lepih pesmic, za mladino skoz in skoz pripravnih. Naj bi šla po vsem Slovenskem!

* Po nar novejšim naznanilu šteje društvo sv. Mohora že 532 udov.

* Profesor dr. Miklošič na Dunaji razlaga letos krasno staro rusko pesem „o polku Igorovem“.

* V Pragi je prišel na svitlo: „Vybor nápevů národních písní českých“ iz spisov staročeských pověst, spevov, iger, običajev in slavnosti. — Natiskuje se tudi „Antropologie čili člověkopis“, popisovanje telesa z ogledom na dušo človekovo. — Koliko se od koledarjev za leto 1853 zvé, je prišel že v Pragi na svitlo: „Vlastensky kalendář“ od Vaclavu Filipka. Velja 20 kr.

* Spomina vredno je, da je nemški pisatelj Budäus računsko knjigo v versih izdal! To je vendar od sile, ker nič bolj nasprotniga ni kakor pesništvo in številka! To je druga knjiga te verste; prva je prišla v letu 1651 na svitlo.

* V Požunu na akademii se bo en predmet učil v slovaškem, eden v madjarskem, drugi pa v nemškem jeziku.

* Rusinsko berilo za gimnazije, ktero je sestavil ministerialni koncipist in vrednik državnega zakonika, gospod Korvalsky, se na Dunaju tiska.

* Ministerstvo uka je priporočilo za gimnazije 2. zvezek česke čitanke Čelakovskega pod naslovom: „Česka čitací kniha pro nižší třídy gymnaziální“.

* Profesor Schleicher, ki je po Litvanskem popotoval, se je soznanil z ondašnjim narečjem in naznanil, da je mnogo reči nabral, ki zadevajo nrave in navade Litvanov. Tudi za slovnico in krestomatio litvanskega slovstva je mnogo nabero sabo prinesel.

* Česki pisatelji so se lotili prestavljanja starih gerških in rimskih pisateljev.

* V Pragi je prišlo na svitlo rudninoslovje od Pečirka, ktero je ministerstvo uka za nižji gimnazij in realne šole priporočilo.

* Nidavno kar je prišel na svitlo 1. zvezek velike in krasne poljske povesti „Kirdžali“ v českej prestavi. Oba poslednja zvezka bosta skoraj sledila.

* Jaromir Erben meni izdati delo, ki bi zapopadlo navade Čehov in drugih Slavenov.

* V Pragi se je natisnila česka slovnica v ruščini spisana, ki se bo rabila v Kijevskem vseučilišču.

* Dr. Pichl pripravlja k natisu česko prestavo romana „Don Quixote“.

* Slavni V. Hanka razlaga na Pražkem vseučilišču primerjajočo slovnico slovanskih narečij. Ruski carovič Aleksander je podelil njemu krasno zlato tobačnico za velike zasluge o slovanskem slovstvu. Lice tobačnice kaže obraz kneza Ulrika, ko se poleg znane legende sv. Prokopu približuje.

Potovanje po Laškim.

Spisal M. Verné.

33. in poslednje pismo.

Dragi prijatelj!

Domá v Terstu 12. augusta 1847.

Desiravno pa sim bil šest celih dni v Fiorenci, nisim vender vsiga vidil; še clo dvéh imenitnih, sila bogatih muzejev nisim mogel viditi, ker je bila gospa vélika vojvodinja ravno porodila, in ker so zato vsi vradniki tri dni praznik imeli in vse zaperto držali. Verh tega je tovarša merzlica tresla, in sim čakal, de bi mu odléglo, de bi ju potem vkup ogledala.

Ta dva muzeja sta na levi strani reke v manjšim delu mesta; eden večidel zbraniga krasniga malarskiga dela je v veličanskim poslopju ali gradu, v kterim vojvoda s svojo družino stanuje, in kterimu „Palazzo Pitti“ pravijo; — drugi pa je imenitni anatomski. — Silno velik vojvodov vert pri ravno imenovanim poslopju, ki mu „Giardino di Boboli“ pravijo, in kjer je tudi mnogo kamnatih podob, sim pa vender ogledal.

Tovaršu, kteriga ni ne hvaljeni Tolentinski hlebček, ne prah od groba Serafiškiga očaka merzlice obvaroval, je bil zdravnik merzlico kmalo saj toliko vstavil, de sva jo zamogla naprej potegniti.

6. dan veliciga serpana sva se ob sedmih zvečer skozi mestne vrata sv. Gala, pred kterimi stoji krasni obok ali spominek Franca I., očeta cesarja Jožefa II. neumerjočiga spomina, — iz Fiorence peljala.

Precej zunaj mesta se začne v klanec iti, in potem smo se celo noč in drugi dan do enajstih čez silno visoke Apeníne vozili.

Opoldne smo prišli v Bolonjo, kjer sim prenočil.

Od tod bi bil prav rad čez Modeno in Mantovo domú šel, pa ker se je bilo bati, de bi se vtegnila tovaršu merzlica poverniti, in ker so Lahi, kakor sim že prej povedal, Austrianam že hudo žugali, je bilo treba domú kopita pobrati. Zatoraj sva jo s tovaršem v nedeljo, osmi dan veliciga serpana, spet čez Ferraro do Rovíga potegnila, kjer sva prenočila.

Drugi dan sva bila že pred poldnem v Padovi, kjer sva ostala in prenočila; 10. dan imenovaniga mesca sva bila kmalo po osmih zjutraj že v Benetkah, kjer sim marsikaj spet ogledal.

Enajsti dan veliciga serpana sva ob šestih zjutraj na parobrodu „Arciduca Federico“ do doma potegnila, v naš lep Terst, pridno, delavno, zalo mesto. O, de bi ga Bog vsiga hudiga obvaroval, in ga oblagoslovil s svojim nar boljším blagoslovom!

Odperto pismice

visoke časti vrednimu gospodu pisatelju »potopisov po Slovenskim in Laškim«!

Slavni gospod! Vsaka reč réa le en čas terpi; vendar veliko prezgodaj so jenjali Vaši potopisi, ktere so, kakor smo po ustnih in pismenih zagotovilih zvedili, vsi bravci željno brali in se radovali nad lepimi popisi, s kterimi ste nam v prijetni besedi razodeli toliko znamenitost tistih krajev, ki ste jih obhodili, in nam brez strasti in enostranosti resnično popisali le tó, kar ste ondi vidili in slišali, in potovaje čutili v sercu. To je ravno, kar da potopisu življenje, in bravca vabi, da pisatelja rad spremlja po vsih njegovih potih. Tú in tam je scer kaka odkritoserčna beseda kaciga bravca pičila, — ali temu se ni čuditi, ker svét kakor nekdej tako tudi dandanašnji se še zmiraj okoli tiste osi suče, da „veritas odium parit“ in da nekteri celo preradi ljuč pod mernik stavijo.

Lepa hvala tedaj slavni gospod! za Vaše izverstne, prelepe potopise! S to serčno zahvalo pa sklene vredništvo po sporočilu mnogih bravev še eno prošnjo, ktera je ravno namen nazočih verstíc, namreč: da bi nam, kakor ste nam daljavo eniga kraja od družiga naznanili, tudi povedati hotli: koliko stroškov nek bi prizadjalo potovanje v Rim po ti poti, kakor ste jo Vi šli? Znamenitosti „večniga mesta“ in družih imenitnih krajev so obudile željo v marsikterim bravcu, zlasti duhovniga stanú, tudi viditi te kraje, ako bi stroški presilni ne bili.

Blagovolite tedaj svojimu potopisu še eno pismice priložiti, iz kteriga bi (saj blizo) zvedili stroške, ktere napravi omenjeno potovanje v Rim in do Herkulana in Pompej. Lepo prosimo! Vredništvo.